

Journal op de zeereize van Holland naar O.-Indien

door J.B. Dumont. (8 maart - 19 juni 1860)

8 maart. Onder eene sneeuwbus met eene ferme bries uit het N.O. waagde het de Kapiteit om tegen 10 uur het anker te ligten, in den beginne ging alles naar wensch, doch nauwelijks waren wij in de N.Zee gekomen of het schip werd vreeselijk heen en weer geslingerd, voor en achter sloeg de hooge zee over het dek heen, zoodat het onmogelijk was van stuur naar bakboord te lopen, dit duurde den geheelen dag door zoodat dan ook alle passagiers en militairen zeeziek werden, ik bleef vrij, en heb er niet het minste van geweten, alleen trek tot rooken bestond niet.

Den nacht passeerden wij het Pas de Calais, jammer is dat ik sliep, want gaarne had ik die vuren willen zien toen ik 's morgens 6 uur opstond waren wij reeds een eind weg in het Kanaal, hier seinden wij, om de loods af te doen zetten, die ons dan ook in den morgen met mijne brieven verliet.

9 maart. De wind stiller, tegen den middag was de zeeziekte bij allen geweken, wij passeerden 's middags 6 ure het eiland Wight, Porthmouth, en zagen de Engelsche kust magnifiek voor ons den geheelen tijd, wij waren slechts op 2 mijlen ervan verwijderd. Na het herlezen Uwer brieven begaf ik mij in den avond om 9 uur te bed.

10 maart. Weinig gevorderd, bijna windstilte, als het zoo doorgaat kunnen wij hier nog wel 2 dagen rondzwalken, vóór wij in de oceaan komen, hetgeen voorbij Falmouth geschiedt, dan sturen wij Z.waarts, en zijn binnen drie dagen in de warmte. Nu reeds is de temperatuur merkbaar hooger dan in Brouwershaven, zoodat ik zonder overjas hedenmorgen op het dek heb gewandeld. De Zieken verminderen, mijne gemoedsgesteldheid vrij opgeruimd

11 maart. De windstilte duurde tot den avond voort, doch toen kwam er eene lichte bries op, die mij den buiten het Kanaal voerde, en wij ons op de zoogenaamde gronden bevonden. Dien dag heb ik evenmin als Maandag, Dinsdag en Woensdag een letter op papier kunnen zetten, ik geloof dat het voor U goed is, weinig van deze dagen opgeteekend te zien, ze waren in een woord ellendig, nog nooit heb ik zulk een akelige Zondag doorgebracht, storm, het schip hevig in beweging, akelig, regenachtig weder, zoodat we beneden moesten blijven, kortom ik

hoef U alleen maar te zeggen dat ik 's morgens half negen opstond, na het eten om 3 uur weder naar de kooi ging, om half zeven eruit en om 8 uur 's avonds er weder in. U kunt begrijpen wat ik mij dus verveeld heb, de passagiers zeeziek, ik gelukkig niet, maar toch allesbehalve wel. Zóó passeerden Maandag, Dinsdag,

14 maart. doch Woensdag was eene verschrikkelijke stormdag, de storm heeft aanhoudend geduurd van 's morgens tot 's avonds 10 uur, wij waren in de Biscaysche Zee, gedurig was het schip onder water, en mogt ik overdag al eens lagchen bij het zien dat manschappen door een stortzee overvallen werden, 's avonds tegen 7 uren toen ik naar kooi ging (er was niemand meer op dan de equipage) was ik fameus bang, gelukkig lag ik in de onderkooi, waardoor ik 's nachts nog *wat* geslapen heb, maar de andere passagiers moesten zich den geheelen nacht in bed vasthouden om er niet uitgeslingerd te worden, de zeeën liepen de kajuit en de kerk in, ik zat verschrikkelijk in den angst, en nu het gepasseerd is, zeg ik toch nog, een storm is een grootsch, pragtig gezigt.

15 maart. Deze dag is eenigszins beter, de deining is nog niet geheel uit de zee, doch het is veel stiller, ik ontvang op mijn ziekenrapport een man, die een rib gebroken heeft, door de slinging van 's nachts was hij onder een kist geraakt, ik heb hem de breuk terug gebragt, en de man heeft minder pijn. Wij bevinden ons in de volle oceaan, de wind is goed, wij gaan ongeveer 6 mijlen in de 4 uren d:i: 7½ uur in de 4 uur en hoopen spoedig ter hoogte van Finistère te wezen.

16 maart. Niets bijzonders, de wind is geschraald, wij gaan langzaam voort, de zeeziekte bij de manschappen is geweken, de bovengenoemde Patiënt is gelukkig veel beter, waarover ik mij niet weinig verheug. Voor het eerst hebben wij heden avond een quadrille ¹⁾ partijtje gemaakt, de kapitein, de Komm:, Scherer en ik, dit geeft een zeer aangename afleiding onder het drinken van een glaasje bisschop.

17 maart. Dezen dag praaiden wij en schip dat naar Holland ging, en die dit zeker gerapporteerd heeft in Rotterdam, zoodat u dit wel uit de Courant zult vernomen hebben, overigens het zelfde voor mij nu reeds eentoonig zeegezigt.

18 maart. Zondag, voor het eerst eene aangename, schoon weder, en zulk eene temperatuur reeds, dat ik zonder vest, met een ligte pantalon op het dek kwam, het was bepaald reeds warm, allen waren we even opgeruimd, aan alles kon men zien, dat het Zondag was, ik weet zelf niet hoe, ik voor mij heb mij ook goed geamuseerd, de postcarten voor den dag gehaald, veel om en bij U allen geweest, enfin deze dag liep heerlijk ten einde. 's Avonds muziek op de Bandonien 2) op het dek gespeeld, hetgeen heerlijk klonk, en met een quadrillette besloten.

19 maart. Wederom iets warmer, wij zijn ter hoogte van Oporto in de Spaansche Zee, men kan den geheelen dag op dek doorbrengen, hetgeen ik trouwens doe, ik lees veel, de mij gegeven boeken bevallen mij perfect, in twee dagen hoopt de Kapitein Madeira te zien, en als dan zijn we spoedig in de Passaat, die ons om de Kaap zal voeren, ik zal dit alleen liever als eene reisbeschrijving houden, en mijne gemoedsgesteldheid, gedachten, en ondervindingen in brieven toezenden, dit vind ik beter.

Zo. 21 & 22. Letterlijk niets merkwaardigs, den 20 waren wij op de hoogte van Lissabon, 21, ter hoogte van Cadiz, en den 22 hadden we onder zeer gunstige omstandigheden, heerlijk weder, goede wind, Europa's kust vaarwel gezegd, daags konden wij op den schermen, enfin deze dagen liepen vrij wel, zonder verveling af, de warmte neemt zoo als u ligt denken kunt 32° NB (*Noorderbreedte, @10*) zeer toe en is zeer aangenaam.

23 maart. Marie's verjaardag, ik had er lang van te voren over gedacht, en meteen herinnerd, dat ik in de confusie der Noord Zeesche storm vergeten had, haar te schrijven, gaarne had ik gewild juist dezen dag mijn journaal in te schrijven, alles liet zich goed aanzien, 's morgens hadden we Madera en Porto-Santo in 't gezigt, hemelsch weder, en warm, doch daar stak in de middag een flinke wind uit het Z:W: op, een wind die hier slechts zeer zelden, bijna nooit, waait, en ontaardde dadelijk in een ferme storm, gelukkig was het klaarligte dag, hij duurde ongeveer een uur, maar hij was van raak, en het dadelijk van bijna alle zeilen ontdane schip (door de matrozen) was een waarlijk trotsch gezigt, spoedig deed ook de storm zich in de zee gevoelen, en ontstond er zulk eene hooge zee, dat ik niet schrijven konde, veel heb ik dien dag zeer veel aan u allen gedacht, en 's middags een glaasje

op uwer en Marie's gezondheid geschonken, tegen den vond bedaarde de storm, en begaven we ons kalm ter ruste.

24 maart. Tegenwind, we moesten laveren, en kwamen zeer slecht vooruit, steeds kruisende op Afrika's kusten.

25 maart. Zondag, verjaardag van Pop, ik heb hem ook herdacht, evenwel mist publiek, zooals die van Marie, het is een heerlijke dag heden zeer warm, ik heb mijn stoel heden voor het eerst op het dek laten brengen en ben er den geheelen dag in geweest, het werd vrij warm, de thermometer klom reeds, en dat in Maart tot 86° (30 graden C, @10). Wij gaan langzaam, doch nu in eene goede rigting, voorwaarts,

26 maart. zoodat wij *heden* reeds het eiland Palma in het gezigt kregen, het is eene aangename gewaarwording op zee een punt van een schip, een stuk kust te zien, het stemt ieder vrolijk, waarom dus mij niet? daarom gebruik ik dezen dag juist ter invulling mijner journaal, om u geen droevige indrukken te geven, van buijen die mij nu ook reeds beginnen te overvallen.

30 maart. Nadat wij de drie laatste dagen eene vrij voorspoedige reize gehad hadden, die echter door geene de minste bijzonderheid werd gekenmerkt, passeerden wij heden de keerkring, en bevinden we ons in de verzengde luchtstreek, de avonden zijn magnifiek, de Passaatwind waait reeds in volle glorie, zoodat wij er flink door heen varen. Nog heb ik het niet beproefd 's nachts op dek door te brengen, hetgeen nu echter binnen een dag of drie wel het geval zijn zal. Een heerlijk gezicht heeft ons gisteren het eiland Palma opgeleverd, jammer dat de lucht een weinig bewolkt was, zoodat we niet alles duidelijk zien konden. Nu kunnen wij voor een maand of twee onze Landzientand ³⁾ wel uittrekken, dat dit het laatste Landgezicht is voor de straat van Sunda. Om te zeggen dat ik mij nog niet verveeld heb dan zou ik liegen, en ik beken dat ik vurig wenschte te Batavia te zijn, doch daar valt niet aan te denken. Iederen avond te quadrilleren begint ook te vervelen, niet Frans? dus wij zullen naar een andere bezigheid rond moeten zien. Gisteren is er een Walvisch in het gezigt geweest; het spijt me ik hem niet gezien heb, en dat ik geen bessensap mede genomen heb, waaraan ik nu het gemis voel, ik drink ze nu van Scherer, anders heb ik tot nu toe *niets* vergeten aan boord. *Adieu.*

1 april. Dezen dag, Zondag, wil ik wederom ter invulling gebruiken. Gisteren zijn we de Caap Verdische eil. gepasseerd (tussen Afrika en de eil. door) zoodat u merken zult we reeds aardig opschieten. Heden morgen hebben de matrozen een vliegende visch op dek gevangen. Voor het eerst in drie dagen is de zon weder doorgekomen zoodat het drukkend warm is; daarbij is de wind verminderd, en ik was genoodzaakt mijn gestreepte jas en broek aan te trekken, waarmede ik nu op het dek patrouilleer. De levensstudiën neem ik nog al dikwijls ter hand, zooals ook nu, ze bevallen me perfect. Zondags schenk ik de passagiers een kop chocolade, en de sergts krijgen een pakje sigaren, hetgeen hun natuurlijk zeer vrolijk stemt; ik leef bijna den geheelen dag bij en om u allen, waartoe ik dan ook ruimschoots gelegenheid heb, en mij den tijd geheel doet vergeten.

3 april. Heden is de warmste dag, die we aan boord hebben. We bevinden ons op 8°NB, geen wind hoegenaamd, van deze breedte tot op 1°NB is het zogenaamd variable, waar wij wel 14 dagen kunnen liggen, zonder daags soms meer dan een, twee uur vooruit te gaan, en dat in eene brandende hitte, dus dit zal er spannen, denk ik. De zee is zoo kalm en effen, als ik ze nog nooit gezien heb. Het is mij te veel een dun jasje aan te hebben. Mijne hairen heb ik reeds totaal laten afknippen. Het is een genot 's avonds na het souper, dat ten 7 ure af is geloopt, in de maneschijn op het dek te gaan zitten, om kwart voor zevenen is het reeds donker, langer worden de dagen niet. Heden is het zeildoek over het schip gespannen, zoodat we daaronder van de zon bevrijd kunnen zitten lezen, anders ware het niet te doen. Alles wat men op dek aanraakt is brandend heet, het is nu bijna te veel om te schrijven, maar dat zal wel wennen, maak u daar niet ongerust over. De quadrille-avondjes van 8-10 duren nog steeds voort. De zieken gaan zeer vooruit.

8 april. Met bewondering zie ik dat het wederom Zondag is, de tijd gaat toch betrekkelijk spoedig om maar dat er zeer weinig variatie aan boord is.

U kunt ligt begrijpen, dat ik het sinds dinsdag vrij erg warm, ja verschrikkelijk warm heb gehad, doch het eerst was zij ondragelijker voor mij dan thans.

Heden vieren wij ook hier het Paaschfeest, en bevinden ons op 1°NB, morgen zullen wij de linie passeren. Deze dag liet zich regt vrolijk aanzien, niet al te zonnig, zoodat ik mij eens perfect hoop te amuseren, met aan u te schrijven, en den geheelen dag bij u

tegenwoordig te zijn, o het is waarlijk een genot voor mij aan u allen te denken, en te voelen dat ook ik heden zoo bij u gemist zal worden. Ik heb geheel al uw handelingen van heden mij voorgesteld, zeker is Anton, Marie en Willem er, en wordt er dezer dagen een familieportrait gemaakt. Doch ik raak van mijn vorig chapitre af, tegen 9 ure hedenmorgen kwam er een ferme wind opzetten, met eene echte tropische regenbui, met stralen viel het neder, zoodat wij genoodzaakt waren alles toe te doen. Toen moesten we in die felle hitte allen beneden zijn, hetgeen ondragelijk was, en mij allesbehalve vrolijk stemde, na den eten (half twee) is het echter opgeklaard, daarop heb ik een dutje gedaan en zit nu 5 uur zeer opgeruimd aan u allen te schrijven. Ik hoop maar dat de dag van morgen, met de linie passering, *geene* aanleiding tot baldadigheden zal hebben, omdat er zoo'n massa troepen aan boord is; mijne gezondheid is goed, veel beter dan toen ik aan boord kwam, ik zie er perfect uit, ben verschrikkelijk van de zon verbrand, etc, het geen voor u in de maand Maart wel vreemd zal zijn. Hedenavond zal ik eens een lekker glas wijn op uw aller gezondheid drinken, daarbij denkende, 'ze zullen het misschien op hetzelfde oogenblik ook wel op de mijne doen', hetgeen ik waarschijnlijk niet ver mis zal hebben.

11 april. Dit lezende zult u wel denken, ik gisteren eenen aangenamen dag doorgebracht heb als u mijne brieven hebt ontvangen, 's morgens om 9 ure ging ik met den opperstuurman en 4 matrozen in de sloep naar den thuisvaarder, hij was nog een fameus end weg, zoodat wij een uur bijna nodig hadden om er naar toe te roeyen, weinig zult ge gedacht hebben, ik op dat oogenblik in een klein sloepje in de volle oceaan was, ik had wel 30 brieven bij mij, welke de kapitein bezorgen zal te Londen. 's Middags zagen wij eenen anderen thuisvaarder, doch zond zijne sloep uit naar onze bodem, subiet maakte ik weder een brief klaar. De stuurman, een Engelschman, die bij ons aan boord kwam, zeide zij gebrek aan brood hadden, waarop wij hun circa 500 NH brood 4 gaven, toen hij wilde betalen, wilde onze kapitein het niet accepteren, toen hadt gij hem moeten zien; hoe dankbaar hij was, de in de sloep geblevene matrozen zagen er mager en akelig uit, het was een akelig, en tegelijk interessant gezicht, met een luid hoerrah! verlieten zij ons schip, ze hadden ongeveer 20 pakken tabak van de soldaten gekregen, en van mij wat sigaren, in 't kort zij hadden het goed gehad. Weldra was de bodem uit het gezicht, en gingen wij er weder als van voren van door. Heden nacht om 2 uur passeerden wij de

linie, hetgeen zonder festiviteiten afgelopen is, behalve dat de equipage en manschappen een extra oorlam ⁵⁾ kregen, en dat de Kajuitsjongen mij van morgen om de boterkwast kwam vragen, waarop hij ingesmeerd werd (op instigatie der matrozen) ik had waarlijk medelijden met hem. De naam van het schip waar ik aan boord ben geweest is *Hilja*, die van het tweede *Abbeij Craig*, hetgeen u wel in de courant zal gelezen hebben.

13 april. Wij bevinden ons nu in een vrij buijig klimaat, iederen dag een enorme hoeveelheid regen met wind, het is 5° Z.B., 24 W.L. (*Zuider Breedte, Wester Lengte, @10*), gisterenavond hebben we zwaar weer gehad, zonder dat het bepaald storm genoemd kan worden! Overdag is het nog drukkend warm, zoodat ik buiten de zon zittende, en alleen en hemd en een pantalon aan, geen droogen draad aan mijn lijf heb, 's middags na het eten 3 uur ga ik slapen tot 5, en dan blijf ik als het mooi weder is 's avonds na 10 nog wel tot een uur of 12 op dek marcheren; eene zeer groote afleiding aan boord is de geit, zij heeft Zondag jongen gekregen, die nu reeds als ze over dek loopen ons allen amuseren. Teekenen, muziek, lezen, en 's morgens mijne studie, doen mij de tijd betrekkelijk nogal spoedig omgaan, zoodat ik mij niet kan begrijpen het gisteren reeds 5 weken was, die ik aan boord (in zee) heb doorgebracht.

17 april. De reis gaat bijzonder spoedig vooruit, zoodat wij gemiddeld 3° in Z.B. veranderen, wij sturen nu naar Rio Janeiro toe, totdat wij uit de tropen zijn, en dan gaan wij om de Kaap; 's avonds tegen 6 ure levert soms de horizont magnifieke verschijnselen op bij het ondergaan der zon, zoo iets is onmogelijk zich voor te stellen, als men het nog nooit heeft gezien. Een merkwaardig verschijnsel toont hier het firmament, namelijk dat het Zuiderhalfrond een veel rijkeren sterrenhemel bezit, dan het noorden, waarvan de afscheiding hier duidelijk te zien is. Ook zien wij hier verscheidene sterrenbeelden, die in Holland nooit worden gezien, zooals het Zuiderkruis, enz. in 't kort daar kan men zich wel een avond of wat mede bezig houden. Wat ik mij voorgesteld had te studeren, gelukt mij niet, want er is gedurig af en aanloop in de kajuit en in de longroom (kerk) ⁶⁾ 'zoodat het mij niet mogelijk is, mijn gedachten te bepalen, evenwel studeer ik tenminste *iets*, hoewel lezen en schaken met mijne Bandonien mijne hoofdbezigheden zijn. Het Engelsch leer ik fameus goed, door mijn dagelijkse conversatie met den Hr. Findlay, hetgeen mij misschien goed te pas kan komen. Wanneer mijne teekening goed

gelukt, stuur ik u hem over, het schip is echter nu teveel in beweging, om fijn werk te doen, wij bevinden ons heden 15° ZB. 26°50' WL van Greenwich.

20 april. Ofschoon er letterlijk niets bijzonders voorvalt, wil ik toch heden weder aan u allen schrijven, gisteren passeerden wij het eiland Trinidad ⁷⁾ hetgeen we echter niet zeer dicht bij ons hadden, evenwel duidelijk te zien; Wij komen nu en dan nog al eens een schip tegen, doch praaijen niet meer. Het is het deuntje van heel mijn journaal, maar we hebben het verschrikkelijk warm, er is weinig of geen wind, zoodat wij bijna stil liggen, evenwel is de reis betrekkelijk tot hier toe zeer voorspoedig.

Het zal u vreemd schijnen, maar nog kan ik mij soms niet verbeelden, ik op reis naar Indiën ben, en wel er in geen 10 jaren wederom zal zijn. Vele oogenblikken daarentegen heb ik, dat het mij maar al te duidelijk wordt, en dan ben ik alles behalve van opgeruimd, verre echter van berouw te gevoelen.

Het versje dat ik als afscheidsgroet van Jet gevonden heb, heeft me diep getroffen, ik vind het almachtig mooi, zoo eenvoudig en liefde ademend, dikwijls heb ik het met tranen in de oogen gelezen en herlezen, zoodat ik het geheel van buiten ken, ik behoef niet te vragen *wie* haar geïnspireerd heeft, God geve, het laatste niet bewaarheid worde, en ik u allen nog eens tezamen weerzie!

Wij bevinden ons 23°ZB. 29°WL v Greenw. wij sturen nu Z.O. op, om de Kaap te passeren.

25 april. Waart ge gisteren bij ons geweest, of hadt ge geweten wat wij voor weder hadden, gewis ge zoudt met eerstvarende medelijden gevoeld hebben, zoo zoetjes aan naderen wij de Kaap, en met haar de stormen en hooge zeeën, gisteren hadden we er een voorproefje van. Onweder, bliksem, fameuse regen, felle wind, en hooge zee, ziedaar de vijf elementen, waar we mede gekampt hebben, en dat we bij de kaap, en voorbij de zelve wel een week of drie kunnen houden, het is het gevaarlijkste deel der reize, maar zijn we die voorbij, dan schieten we spoedig op, hedenmorgen zagen we de eerste albatros, een voortteeken dat wij de Kaap naderen, welke vogels zich alleen daar ophouden; het begint wederom koud te worden, zoodat ik weder met mijn Lakense jas loop; in allen gevalle zijn we gelukkig half weg de reize, ik moet zeggen, het begint mij te vervelen, vooral nu het schip zoo fameus slingert, met deze wind en op deze hoogte, zoodat ik niet teekenen kan, ja moeilijk geregeld lezen. De plaats waar we ons bevinden is 28°49'ZB. en 22°9' WL. Zieken niets bijzonders, zij gaan allen

snel vooruit, maar dat kan ook kwalijk anders dan met zoo'n knappe doctor, nietwaar?

28 april. Het weder dat we nu iederen dag bijna treffen, is alles behalve aangenaam, iedere dag onweder, zware regenbuijen, zoodat ik beneden moet blijven, gelukkig is het lang zoo warm niet meer, hetgeen u wel gemerkt zult hebben, omdat het vervelende deuntje van 'het is warm' weg gebleven is sinds eenige dagen, evenwel trek ik nog somtijds mijn regenmantel aan, en laat me eens duchtig nat regenen (voor de variatie), we hebben vreeselijk korte dagen, om half zes is het reeds donker, nu zijn we echter onder het genot van maanlicht, hetgeen bij dit stormachtige weder 's nachts onbetaalbaar is. Hartelijk verlang ik naar het einde der reis, want ik weet me bijna niet meer te occuperen. Aan tekenen is geen denken, 's avonds maken we ons quadriljetje nog eens door, en overdag als het schip het eenigzints toelaat, occupeer ik mij met schaken, waar de commandant een matador in is, en van wien ik dus een goede les er in krijg. Alle andere dingen die ik van huis medegenomen heb, komen mij of anderen te pas; De fichesdoos, Dominospel, enfin alles doet zijne behoorlijke dienst. Nog een dag of 14 denkt de Kapitein dat wij de Kaap gepasseerd zullen zijn, en als dan schiet de reis spoedig op. Heden bevonden wij ons 31°12' ZB 17°44' WL. van Greenwich, wanneer u eene kaart hebt, moet hij op deze dagelijksche aanwijzingen dunkt mij, de reize wel eenigzints kunnen vervolgen; er is met dit buijige weder veel bedrijvigheid aan boord, gedurig moeten er zeilen gereefd of gegijld worden, vraag maar aan C. Julius als hij in land is, wat het is, het is zeker voor stuurman in een felle regenbui en donkere nacht geen prettig werk. *Adieu*

30 april. Mijn journaal nalezende, zie ik dat ik tweemaal hetzelfde heb geschreven, misschien vindt ge het vrij vervelend na te lezen, doch vergeef mij, want het is hier vrij monotone. De reize zelve gaat tot hier toe vrij voorspoedig, doch iederen avond hebben wij buijen met zware regen, die in deze streken nog al gevaarlijk kunnen zijn, zoodat de kapt. bij tijds de zeilen reeds bergt. Wij zien hier plenty vogels, waar wij, als de vaart langzamer is, op zullen schieten; bij tijden ben ik allesbehalve goed, niet wat mijn lighaam, maar mijn geest betreft, ik zie er perfect uit, ben volmaakt gezond, doch 's avonds als ik naar kooi ga, en de slaap niet kan vatten, o dan wilde ik zeer gaarne u allen eens even zien, dan ben ik akelig te moede, ik begin reeds te denken, *hoe* ik u allen terug zal zien, en *dan* is het mij onmogelijk de slaap te vatten, zoodat ik dan

gewoonlijk maar op het dek ga rondwandelen; heden wederom een schip in 't gezigt, de schuit loopt vrij hard, deze loopen wij wederom in. Nog een week of zes hoop ik, en dan zal ik vasten grond onder mijne voeten, en tijdingen van u onder mijn ogen hebben. Maar het kan tegenloopen, als wij nu maar zonder ongelukken om de Kaap komen, dan ben ik reeds tevreden. Heden bevinden wij ons $32^{\circ}55'$ ZB en $13^{\circ}38'$ WL, zoodat we nu zoowat op de breedte der Kaap zijn, maar wij moeten nog een graad of 6 Zuidelijker gaan, om er zonder gevaar rond te zeilen, en op die breedte 38° à 39° gaan wij regt oostwaarts op sturen. De zieken verminderen, ik heb er slechts 6, en wel zeer ligte.

2 Mei. Eende allezins voorspoedige reize, sterke wind met hooge, moeilijke zee, en zwaar werkend schip, hij loopt 8 à 9 mijlen in de nacht, met digt gereefde marszeils en gereefde onderzeilen, welke expressie u maar eens door Anton moet laten uitleggen. Wij hebben ons heden morgen onledig gehouden met het schieten van albatrossen, echter geene geraakt, hetgeen ook eene vrij moeilijke geschichte is. Een der passagiers (Krol) is hedenmorgen wederom zeeziek geworden, hij schijnt er nooit af te zullen komen. Wat conversatie aangaat hier aan boord, die is erbarmelijk somtijds, en was Scherer niet hier, ik zou me gloeiend verveelen, soms zitten we hier aan tafel, dat er geen woord gesproken wordt, de Kommt. bevalt me veel minder, ik zou niet graag met hem op eene post zijn, het is een gloeiende mopperaar, en altijd tegenspreken, o dat is vervelend. Ik hoop nu wij tenminste in de volgende maand Indië zullen bereiken, er bestaat tot nog toe best kans voor, dan hebben we al wel 109 dagen reis. De plaats waar we nu zijn, zal u aantoonen, wij er deze twee dagen nogal behoorlijk van doorgedaan zijn, het is $34^{\circ}5'$ ZB en $5^{\circ}17'$ WL. De zieken zijn dezelfde, ik heb een koude gevat in mijn kaak, zoodat ik niet eten of kaauwen kan, doch dit zal wel van passagieren aard zijn, heden nacht heb ik weer behoorlijk onder mijn wollen deken geslapen, het is hier vrij koud 's avonds en 's nachts.

5 mei. Wij hebben een paar vrij landziekige dagen gehad, weshalve ik mijn dagboek ook toen maar niet ingevuld heb, geen wind, zoodat we bijna den gehelen dag op dezelfde plaats gebleven zijn, hetgeen natuurlijk vrij landerig en vervelend is. Heden is het wederom iets beter; met veel, zeer veel genoeg heb ik gelezen: Gelofte en Trouw, fameuze roman door

Westreene, dit moet u ook eens lezen voor mijn plaisir, het is magnifiek en heeft mij aangename uren verschaft. In den voormiddag, welke tijd van den geheelen dag voor mij het vervelendst is, houden we ons nog onledig met het vangen van vogels, het zijn enorme dieren die hier rondvliegen, sommigen hebben een vlucht van 14 à 15 voeten, doch tot nu toe hebben we er geene gevangen, soms schieten we er op, doch meest zonder resultaat; we zijn de Meridiaan van Greenwich gepasseerd, zoodat we nu reeds op OL. varen, we tellen alle graden af, nog 106 dan zijn we op de plaats van bestemming. We rekenen zoo wat 40 dagen. Het scherpen met allerlei soorten van (gebrekkige) wapenen, geeft Scherer en mij nog al amusement, dagelijks doen wij er iets aan, het is waarlijk zeer moeilijk om den tijd door te brengen, hoewel evenwel deze week mij enorm gauw omgegaan is. Wij bevinden ons heden ten 12 ure 36°9' ZB en 0°48' OL. van Greenwich.

9 Mei. Met verwondering zult ge zien, ik vier dagen gewacht heb, zonder aan u te schrijven, meent echter niet, dat ik daarom minder aan u allen denke, en gaarne zou ik iederen dag aan u schrijven, had ik u niet te lief om u met nonsens te vervelen, want waarlijk er valt tegenwoordig niets voor, van enig belang, iedere dag is gelijk aan de vorige. Wij hebben hier voortdurend eene vrij hooge zee, zoodat het schip vreeselijk werkt, en alles in onze hutten door elkander rammelt, b.v. reeds 2 maal is mijn tandenborsteltje (natuurlijk de 2de keer een nieuw) in de Pot de chambre gevallen, die een verdieping lager in mijn waschirigting staat. Ik heb sinds 4 dagen koude gevat in mijne buik, zoodat ik drie dagen lang erge koliepijnen heb gehad, heden is het echter iets minder, maar gisterennacht heb ik geen oog toegedaan; we zijn nu op het gevaarlijkste onze reize namelijk om de Kaap. Wij hebben iederen dag vrij sterke wind; maar doordat wij hier in den winter bijna aankomen, is er minder onweder dan 's Zomers (January & February). Tot nog toe is het ons niet gelukt, een vogel te vangen, ofschoon we er al wat tijd op verspild hebben, het is nog eens eene afleiding, vooral voor mij, die nogal van visschen houd. De breedte en lengte hedenmiddag 12 uur (62 etmalen in zee) 39°31' ZB en 13°56' OL. v. Gr.

11 mei. Ik wil trachten, waarde ouders, U een idee te geven van het stormweer, dat wij gisteren en heden te doorstaan hebben gehad, het is verschrikkelijk, nog nooit heb ik zoo iets gezien, en al beschreef ik het nog zoo nauwkeurig, ge zoudt er toch een zeer

gebrekig idee van vormen. Van de geheele zee ziet men niets dan een gedeelte, zoo groot als tweemaal het Vreeburg, de rest is onzichtbaar door 40 à 50 voet hooge golven, die zoowat 10 maal de grootte van het schip hebben, gedurig slaan zij over hetzelfde heen, en bereiken soms de hoogte van de raa's. Gisteravond stond ik met de Kapt. aan de verschansing ongeveer 4 passen van elkander, daar kwam een fameuse golfslag, die mij en hem bedekte, zoodat ik letterlijk niets van hem zag, Neptunus heeft me dus gedoopt; het vaartuig slingert zoo vreselijk, dat men met de handen in zee kan komen, hetgeen vrij erg is, de Kapt. is dan nu ook niet op zijn gemak, de barometer staat 28°20 hetgeen voor deze streek zeer laag is. Somwijlen is het schip hemelhoog op eene golf, en in eens ziet men eene groote diepte voor zich, daarbij eene enorme stijve wind, zoodat wij in eene 24 uren een afstand van $68\frac{1}{2} \times 4 = 274$ Engelsche mijlen hebben afgelegd, zoowat 89 uren gaans, hetgeen eene enorme snelheid is, en niet aangenaam om te zien. Daarbij motregen, die door den wind als sneeuw over de golven stuift, ik kan het niet duidelijker maken, dan u te verbeelden midden tusschen hooge duinen, waar eene sneeuwbus met sterke wind is. De wind is nu nog niets verminderd, de nacht heb ik slapeloos gedeeltelijk doorgebracht; Zoo als in Utrecht bij stormweder de kloktoonen eene akelige timbre hebben, even hol klonken in deze nacht het slaan der uren op de scheepsklok, o als dit tooneel van strand af gezien had kunnen worden, gewis iedereen zou medelijden met ons gehad hebben. Bang ben ik niet en waarlijk de zeelui zouden beter betaald hebben ⁹⁾. Bang ben ik niet in het minst, ik vertrouw evenals allen, wij bewaard zullen blijven, ofschoon ik heden nacht alles behalve op mijn gemak was, ik hoop het tegen den avond wat bedaren zal, anders gaan wij wederom een gevaarlijke nacht tegemoet. Gelukkig toont de Kapt. zich uiterst voorzichtig, alles is dubbel voorzien, de zeilen alleen digtgereefd, de roerketting, mogt die breken, wordt dadelijk door een anderen die klaar ligt vervangen, zoodat wij in hem zeer veel vertrouwen hebben. Gelukkig heb ik geene zieken, want aan klaar maken van medicijnen is niet te denken. Ik heb hier aan boord reeds een stuk of zeven aderlatingen gedaan, hetgeen bij een slingerend schip nogal moeilijk en gevaarlijk is. Gisteren heb ik de laatste nog juist vóór den storm verrigt. Ik zou, wanneer u b.v. morgen dit lezen zoudt u dit niet schrijven, maar wanneer ge dit leest is alles over, en gelukkig voorbij, zoodat ge niet ongerust behoeft te wezen of medelijden met mij hebben, maar ik kan u gerust zeggen, dat de Kapt. dit onder de *zware stormen* rekent, hoor nu, de wind huilt

nog vreeselijk, uit het Z.W. en er staat eene enorme zee, die gedurig het schip schijnt te verzwelgen. Maar het schijnt een fameus hecht sterk schip te zijn, het bouwt goed zee. Wij bevinden ons heden $39^{\circ}24$ ZB en $21^{\circ}28$ L.O. v Greenwich, dus wij zijn de kaap gepasseerd.

12 mei. Gelukkig is de storm hedennacht bedaard, ik ging gisterenavond met een waarlijk beangst gemoed naar kooi, hoewel de zee minder hoog dan des daags was, bleef de wind echter ferm aanhouden, ik heb in de voornacht niets geslapen, ik werd geslingerd in mijn kooi van de eene zijde naar de andere, alles viel door elkander, hoe vast het ook stond, op het dek vielen gedurig manschappen boven mijn hoofd, zoodat het een gloeiend cabaal was, daarbij tusschen beiden het kanongebulder der golven tegen mijne kooi, dit alles hield mij uit den slaap, tegen 2 uren eindelijk sliep ik in, ik ontwaakte hedenmorgen frisch.

Het was een geheel ander tooneel als gisteren, de zee kalm, en statig doorkliefde het geheel van zeilen ontbloote schip de golven waarmede het gisteren in zult een fameuse strijd geweest was. Toen ik den Kapt. zeide, het is gelukkig wat bedaard, antwoordde hij: Wij hadden het ook zóó lang meer uitgehouden. Het weder blijft zich goed houden, de wind en de zee zijn aanmerkelijk afgenomen, tusschen beide nog een ouderwetse slingering, zooals ook op dit oogenblik. Wij bevinden ons op $38^{\circ}27'$ ZB, $26^{\circ}20'$ OL v Gr.

De Kapt. trakteert heden op den goeden afloop der storm op Malaga, ik zal een glaasje pakken. We hebben in dit etmaal zoowat $234 : 3 = 78$ uren afgelegd, me dunkt dat het gaat. Ik wilde u gisterenavond ons hadt zien quadrilleren, het was curieus, alles, fiches, mijn kaarten slingerden over de tafel, en tusschen beiden verdween een der spelers onder de tafel, dus hier kan men best onder tafel komen, zonder dronken te zijn. Gisteren zat er een man op het watervat, met de rug naar dezen gekeerd, daar kwam me een zee aanzetten, die hem opnam en midden op het dek wierp, gelukkig heeft hij zich niet bezeerd; over het algemeen ben ik zeer gelukkig met mijne zieken, er vallen er weinig, ik heb slechts 6 ligte gevallen onder behandeling. *Adieu.*

17 mei. In lang heb ik mijn dagboek niet bijgehouden, geenszins echter is het omdat er niets bijzonders met ons gebeurt; integendeel wij krijgen er hier gloeiend langs, iederen dag storm met hoogloopende zee, en moeilijk slingerend schip.

Heden is het Hemelvaartsdag, o eene akelige, reeds gisterenavond dreigde er stormweder hetgeen hedenmorgen 4 ure in alle furie uitbarstte. Ik dacht toen hoe op dezen tijd in Utrecht en andere steden, de menschen zoogenaamd voor hun plaisir, met een beschonken ligchaam, gingen schuitjevaren, en wij zwalkten in eene gevaarlijke zee beangst rond, donkere lucht, zwaar donder en weerlicht van twee kanten, het schip kraakte oorverdovend, en ieder oogenblik dreigde een golf het in tweeën te slaan, o nooit dacht ik, zulk een kracht aan het water als ik nu zie; daarbij flinke regen. Toen ik opstond hedenmorgen, was het een regt akelig gezicht, niemand der soldaten op dek, alleen de kapitein met stuurliu en matrozen in hunne oliepakjes, allen doornat, door de overgelopen zeeën, daarbij het dek enorm glad, zoodat het onmogelijk was, voor mij, een stap te doen zonder te vallen, ik ging gauw weder naar onder, en was allesbehalve op mijn gemak. O, gewis, u zult niet denken, in welken toestand ik mij heden bevond, geloof me vrij, als u het zag, zou u het hart ineen krimpen, het kan zoo wel een dag of 8 blijven zegt de kapitein, eene allesbehalve aangename troost. De nacht heb ik gedeeltelijk wederom slapeloos doogebracht, gedurig risqueerde ik uit mijn kooi geslingerd te worden, het is onmogelijk u een idee te vormen van zulk een slingering, het is best en zonder overdrijving te vergelijken bij eene schommeling te Zeldzaam ¹⁰⁾ als hij op zijn hoogst is, want, ik had bijv. mijn cigarenkist in mijn bovenkooi achter een groote kist gezet en nu zou men denken, die kan niet weg, aan de eene kant is de muur en van voren de kist ¹¹⁾ nu kwam toch van nacht behoorlijk de cigarenkist over de andere heen in mijn kooi terecht met een vreeselijk tapage (*lawaaï,@10*), dus dit is nogal iets.

Nu denk ik mij maar den geheelen dag thuis, en dan zal ik mij niet vervelen, ik ben overtuigd ik ook heden levendig voor uwen geest gestaan heb, dit doet mij goed, want u kunt niet begrijpen, hoe zoet mij hier de gedachte is: er wordt aan mij gedacht. Vaart wel, spoedig schrijf ik weer.

Ik ben gezond, zieken gaan vooruit. Gisteren heb ik nog een bewijs gehad dat de Kapt. mij lijden mag, straks toen ik zeide: misschien vier ik mijn verjaardag niet meer aan boord, zeide hij: welnu dan zullen we champagne drinken, dit deed mij veel plaisir, want dit was dunkt me, nogal een bewijs van genegenheid, nietwaar? Wij bevinden ons 38°55'ZB en 44°57' OL (44°57' OL?, @10) v Gr.

21 Mei. Heden magnifiek weder, met eene frische koelte, gisteren met den zondag was het ook wel helder weer met zonneshijn, doch in het geheel geen wind, zoodat we bijna stil lagen den geheelen dag, hetgeen een landziekig gezigt op zee is. Het stemde ons dan ook allen minder plaisirig als anders, ge ziet dus welk een invloed hier uitwendige oorzaken op ons hebben. Gisteren in den middag hadden wij het geluk na lang pogen, een albatros te vangen, die tot verwelkoming vier soldaten in de beenen heeft gebeten, waarna zij hem overboord wierpen, en weder lieten vliegen, het was een middelmatig grote. Spoedig zal nu naar alle waarschijnlijkheid de reis gedaan zijn, niet zozeer voor mijzelf ben ik daar innig blijde om; ofschoon ik er ook naar verlang, maar onder de soldaten begint een onplaisirige spanning en stemming te heerschen, grootendeels veroorzaakt door verveling. Als ik mij niet vergis, en de door ons ontmoette schepen geen al te lange reis gehad hebben, moet u nu mijne brieven ontvangen, ik kan dus begrijpen, hoe ge eerst verschrikt waart, denkende ik op Englands kust schipbreuk had geleden, en naderhand toch blijde waart, iets van uwer thans duizend uren ver van u verwijderden zoon te hooren. Wij zijn allen blijde enigzints uit de slinging te zijn, want u kunt ligtelijk begrijpen dat 13 dagen aan een stuk slinging letterlijk zonder ophouden, geen aangename beweging is. Daar komt de hofmeester met de koffij, ik zal even een kopje pakken. Het heeft goed gesmaakt, het dineren hier aan boord is heel anders dan ik gedacht heb, alles is als aan wal, zoo b.v. om de 2 dagen versch gebakken brood, alle mogelijke groenten in blikken, gisteren hebben we lekkere doperwten gegeten, als dat bij u nog wel niet gebeuren zal, alleen de aardappelen worden wat slecht, doch door die te bakken, smaken ze goed, ik vind het eigenlijk Kinderachtig u over *eten* te onderhouden, maar ik weet het u tot welgevallen zal strekken. Heden bevinden wij ons 38°10' ZB en 60° OL v Gr.

24 Mei. Wij zijn heden juist elf weken in zee, een heele tijd, en toch kan ik mij niet begrijpen, Hoevele duizenden uren ben ik nu niet van u verwijderd! o kon ik nu maar eens even weten, hoe het met u allen gaat, doch dit moet ik mij nog een week of 3 ontzeggen. Wij zeilen tegenwoordig heerlijk erdoor heen, het schip ligt sinds drie dagen heerlijk stil, niet de minste slinging bijna. Nog twee dagen dan zijn wij bij de eilanden St.Paulus en Amsterdam, hetgeen zoowat de helft is tusschen de Kaap en Indië, dus wij kunnen nu reeds zoowat berekenen, wanneer wij aan zullen komen, het zal zoowat om en bij mijn verjaardag zijn. Er valt niets bijzonders noch

met mij, noch met een van allen voor. Ik heb maar 4 zieken, zodat ik alle hoop heb, ze alle 125 gezond over te brengen, en item zoovele drieguldetjes ¹²⁾ te empochéren.

Wij bevinden ons 38°14' ZB en 71°OL v Gr.

26 Mei. Het gaat vrij sukkelend, bijna windstille, nog nooit heeft de kapt. zulk schoon weder *hier* aangetroffen.

Sints een dag of acht hebben we het heerlijkste weder van de wereld. Hedenmorgen hebben wij getelegrapheerd met een Engelschman, die wij opgelopen waren. Hij begon en seinde (alles met vlaggetjes) hoe heet uw schip? toen wij hem daarop antwoordden, vroeg hij, waarvandaan wij kwamen, waarheen wij gingen, hoeveel lengte hebt gij? hoe velen dagen reis enz. het was zeer aardig om te zien, toen hij uitgevraagd had, begonnen wij hem te vragen, en vernamen: het schip heette Spirit of the deep (kwam van Londen, ging naar Hongkong, had evenals wij 79 dagen reis. Juist krijgen we land in het gezigt, het zijn de eilanden St. Paul. en Amst. Wij zijn er nog op 12 mijl = 15 uren van af. O het is verwonderlijk zoo als het gezigt op zee wordt geoefend, op 4½ uur onderscheid ik best een schip, en gisterenavond kon ik in den donker met sterrenhemel een schip zien dat 2 uur van ons af was. Wij bevinden ons 77°5' OL en 38°20' ZB.

Ik blijf goed gezond, evenals de aan mij doctorale behandeling toegezegde soldaten. Het is 3 uur ik ga mijn dutje doen. Adieu, met Pinksteren schrijf ik wederom.

28 mei. Zooals ge ziet, heb ik mijn belofte niet gehouden, het is geen nonchalance, maar het was mij gisteren onmogelijk. Wij hebben er weer bitter van langs gehad, ook heden, het is eene allesbehalve aangename Pinksteren. Alles is in duigen gevallen, de matrozen zouden iets vertoonen, omdat wij ze gisteren wijn hadden gegeven, doch het was zulk een storm dat er niet aan te denken viel. Alle passagiers waren weer ziek of ten minste zeer landerig, den geheelen dag door regen, de zee van voren dus een zwaar stampend schip, wij kregen veel water over. 's Middags tracteerde de kapt. op champagne, omdat we gelukkig de eilanden gepasseerd waren, doch niemand behalve hij en ik had er trek in, dus het was allesbehalve een feest, ik was regt verdrietig, want maakte ik vergelijking tusschen onze feestviering, dan zag het er hier akelig voor mij uit, en zou ik bij u veel beter zijn.

Heden is het niets minder, u zult u beter in Utrecht amuseren met dezen dag, hier kan niemand op zijn benen blijven staan, het schip werkt geweldig, altijd durende regen, dus we moeten beneden

blijven, gelukkig is het voor een dag of 4 te doen, want dan sturen we noord op, en komen dan vanzelf in het betere weder.

Gaarne zou ik nog veel, zeer veel schrijven, doch mijne stemming is er niet naar, ik zou u vervelen, door mijn eigenlijk kinderachtig gejammer, want als ik goed doordenk, en nu deze dagen om u allen leef, dan moet ik bekennen, ik mij kinderachtig aanstel. Van nacht heb ik daartoe ruimschoots gelegenheid gehad, daar ik hedenmorgen om 5 uur eerst in slaap raakte. Was het nu mooi weder geweest, had ik op het dek gegaan, doch daar was geen denken aan, en ik moest nolens volens mij in mijne kooi blijven vervelen. Wij bevinden ons heden $38^{\circ}5'ZB$ en $84^{\circ}50'OL$ v Gr. dus het schiet op.

29 Mei. In korte woorden wil ik u *mijn* pinksterfeest beschrijven: ik heb een paar beroerde, akelige dagen gehad; gisteren was het waarlijk niet zonder gevaar, de kapt. vertelde het na afloop der storm. U moet weten de wind was 2 dagen hevig sterk uit het N.O. geweest, nu schoot de wind op eens gisterenmiddag om 2 uur (wij zaten aan tafel) 16 streken uit en woei met dezelfde kracht als het kon nog heviger uit het Z.W. Daardoor kwam er een andere zee in het water, hetwelk een vreeselijk akelig gezicht was, twee zeeën tegen elkander in, zoodat het water hemelenhoog opgeworpen werd, wij kregen veel water over, en de kapt. dacht wij het niet tegen de zee zouden houden, gelukkig was deze storm zoo sterk uit het Z.W. dat in een uur of 4 de N.Oosterzee neergeslagen was, en plaats maakte voor de veel hooger loopende Z.Westerzee. Bij u zal het zoowat 9 uur in de morgen geweest zijn toen dit gebeurde, en toen ik 's middags 5 uur in deze storm mij op het dek waagde, dacht ik werkelijk weemoedig aan huis, toen kwaamt gij zoowat uit de kerk. Het was zoo koud, dat ik mijn harige overjas weer uitgepakt heb, en behoorlijk aangetrokken. Weinig dacht ik Pinksteren 59 (1859, @10), ik in dit jaar *hier* dit feest vieren zou, doch daarover wil ik niet doordenken, dat zou mij hier capot maken. O ik kan u zeggen, dat mijn besluit wel heel goed doordacht, en met vaste overtuiging genomen is, anders zou ik nu zeker bij deze ellende er berouw over hebben, Goddank is dit niet het geval. Verveling speelt weder een hoofdrol bij mij, lezen is onmogelijk bijna, door het slingeren krijg ik, als ik twee bladzijden lees, hoofdpijn, teekenen, daar valt niet aan te denken, zoodat Bandonien spelen mijn eenigste bezigheid des ligchaams is en aan u te denken mijne geest bezig houdt; Wij worden dan jammerlijk door elkaar gerammeld, het is zeker goed voor de gezondheid, want ik kom hier enorm aan, hetgeen mij door

iedereen verzekerd wordt, nu zag ik er ook niet florisant uit toen ik aan boord kwam, en nu ben ik werkelijk diks geworden, hetgeen ik aan mijn uniformjas merken kan, wanner ik die eens bij hooge gelegenheden. b.v. krijgsraad, aantrek.

Het volk is wederom wat bedaarder, zij krijgen van de kapt. nog al wat extra hetgeen hun bevalt. Nog een kleine drie weken, dan hoop ik voet aan wal te hebben, wij sturen met deze Z.W.Wind noordwaarts op, en bevonden ons heden middag 12 uur 87°30'OL. en 36°39'ZB.

1 Junij. Hoe nader wij de plaats onzer bestemming bereiken, hoe minder schijn ik mij te vervelen, ik kan weder teekenen, gisteren heb ik een mooi zeegezicht na geteekend, hetwelk ik u opsturen zal, het is precies na geteekend, het schip was op een mijl afstand van ons, zoodat ik met een verrekijker de tuigage zien moest, zoo iets gezien te hebben is waarlijk interessant.

Gisteren heb ik een domme onnadachte streek begaan, waar ik misschien lang berouw over hebben zal. Ik heb mij de kaart laten leggen door een der soldaten die al veel voorspeld had, dat uitgekomen is. Hij zeide mij, eerst weifelend, daarna zoo zeker dat hij er f 50 onder durfde te verwedden, dat ik geen zes jaar in Indië blijven zou, en dat Pa juist vóór mijn terugkomst gestorven zou zijn, ¹³⁾ ik zou daar vele mijner wenschen vervuld zien, en nog andere alledaagsche voorspellingen en waarschuwingen; verre dat ik nu hieraan geloof hecht, kon ik mij toch dikwijls dit angstige gevoel bekruipen, wanneer ik eenige tijd in Indië ben, zoodat het mij werkelijk spijt het gedaan te hebben. God geve, dit tenminste niet uit moge komen.

De reis gaat goed vooruit, over een dag of 14 kunnen we in Indië zijn, de wind niet al te sterk uit een goede hoek, lage zee, zeilen met alle dienstdoende zeilen. De soldaten zijn allen gezond, evenals de ondergeteekende. Wij bevinden ons heden op 32°10'ZB 96°27'OL., juist heden 100 dagen aan boord, met mijn verjaardag heden over 14 dagen, zullen wij denklijk van boord af zijn, ten minste als alles zoo blijft voortduren. *Adieu!!!*

4 Junij. Het gaat in een woord beroerd vooruit, sinds drie dagen liggen we ongeveer op dezelfde plaats, daags zoowat 1° vorderende. Er is nog geen verandering te bespeuren, noch in den Barometer, noch in de lucht, dit begint vervelend te worden. Gelukkig is het mooi weer, en eene heerlijke gematigde temperatuur.

Gisteren avond hebben de matrozen en sommige soldaten ons een 'aardigheid' vertoond dit gaf nog eene afleiding, ze waren verkleed, en hebben op eene zeer aardige manier een Kameel, waarop een jongen zat nagebootst, twee mannen stonden aldus ¹⁴⁾ en waren door een grijs kleed bedekt, dat aan het hoofd van den vorsten een groote klomp, met ooren geknoopt, vormde. Dit was werkelijk aardig, ik weet niet of u mij begrijpt, en daarna nog eenige stille pantomimen als: doodslaan, wegloopen enz. dit duurde tot 8 uur, waarna wij wederom als naar gewoonte ons quadrilletje gingen maken. Gisteren hebben we een Kaapse duif gevangen, die sceleter ik nu, hetgeen een goede tijdpassering is. De zieken zijn van weinig belang, alleen heeft gisteren er een het ongeluk gehad zijn teen te ontwrichten, hetgeen nogal belangrijk was, hij was heden morgen nog zeer pijnlijk en fameus opgezwollen. Wij bevinden ons heden 29°27'ZB en 100°5'OL v Gr.

8 Junij. Tegenwoordig wederom flink, we gaan vrij hard vooruit, zoodat we denklijk in het laatst der andere week zullen debarqueren, de Z.O.passaat waait hier nu zeer hevig, hetgeen ons goed voorwaarts stuurt. Gisteren zijn we wederom in de Tropische gewesten gekomen, die we voor een heele poos vaarwel hadden gezegd, ik denk nu in de eerste jaren niet veel last van koude te hebben.

Ik verlang sterk naar brieven van huis, nog nooit heb ik er zoo'n lange tijd *niets* van u allen gehoord. Storm hebben we niet meer gehad en zullen we ook wel niet meer krijgen, we bevonden ons heden 21°5'ZB en 106°51'OL.

10 Junij. We hebben een vrij prettige dag, Zondag, waarschijnlijk de laatste die wij hier aan boord doorbrengen, hetgeen ons allen en vooral mij, *zeer* opgeruimd stemt. De passaat blijft goed doorzetten, zoodat we in een dag of 3 Java zien kunnen, en is het eenmaal zoo ver, dan gaat de rest vanzelf.

's Avonds amuseer ik mij perfect met het luisteren naar het zingen der Zwitschers, dit is waarlijk zeer harmonieus. Gisteren avond hoorde ik een Belg zingen, die mij fameus aandeed, ik liet hem Solo zingen, hetgeen ons een zeer aangename tijdkering verschafte, het is een magnifieke, gevoelvolle, fibrerende eerste tenor, vanavond moet hij weer eens zingen voor ons. De temperatuur is aanmerkelijk aangenaam (sic.), zoodat we het heden zeer warm hebben, de temperatuur was 86° te 12 ure (30°C, @10). Ik loop weer in mijn zomercostuum, en ben in allen opzichte

zeer opgeruimd van geest. Wij bevinden ons heden 14°26' ZB en 106°21' OL v Gr.

13 Junij. Wij naderen het hoopvolle land, reeds is het in het gezicht heden, sinds 4 dagen ging het ferm vooruit, zoodat we dachten met mijn verjaardag reeds lang gedebarqueerd te zijn, doch jawel, fluiten, wij kregen gisteren precies de wind uit de hoek waar wij heen moesten, zoodat we nu langzaam op moeten laveren, hetgeen in het gezicht van Java vrij embêtant is, wij zullen als het zoo blijft nog wel een geheele week aan boord moeten blijven, dit gevoegd bij eene zeer hooge hitte, maakt ons aller gemoederen zeer terneer gedrukt, zoodat ik mij van mijnen verjaardag weinig voorstel, het kan evenwel nog veranderen, en dan zijn we er *in een dag*. De soldaten zijn vrij opgeruimd nu ze het land hunner bestemming in het gezicht hebben. De zieken zijn bijna allen hersteld, zoodat ik ze wel alle 125 gezond aan wal zal krijgen, o hoe verlang ik om eens land, en andere menschen te zien, zoo die maanden niets anders dan lucht en water te zien, is eentonig hoor, als men er niet aan gewend is.

14 Junij. Heden morgen stond ik ten half zes ure al op het dek, want er was land te zien (closed by), het klappereiland, vol met kokosboomen, een groen en al groen wat men zag, en o ik verlangde zoo naar het zien van een boom, dus zoo spoedig de dag aankwam, ik had den geheelen nacht bijna niet geslapen, ging ik op dek. Wij varen langs Java's kust en zullen vanavond of morgen in de straat Sunda zijn. Nu is het stil, wij hebben om ons heen 12 schepen die ook de straat niet in kunnen, waaronder de Hercules, met het andere detachement, hetgeen een geheel hoera bij onze troepen deed ontstaan, en ons allen een aangename morgen verschafte. Een ander schip is de Watergeus, die 3 weken voor ons uitgezeild is, zoodat wij ferme zeilers mogen genoemd worden, we zijn nu nog niet eens 100 dagen in zee. Ik zit nu zoo gloeiend te transpireren dat ge medelijden met mij zoudt krijgen, de thermometer wijst niets meer of minder dan 92° buiten den zon (33,3°C, @10). Adieu tot morgen, dan schrijf ik weder want het is mijn verjaardag.

15 Junij. Mijn ontwaken heden morgen, was deels aangenaam, deels met droevige herinneringen vervuld, aangenaam was zij mij, omdat wij behouden aangekomen zijn, ten minste binnen een paar dagen op de rede, doch tegelijk zeer droevig bij het herdenken van mijn vorigen verjaardag, o hoe weinig ontbrak het mij dien dag aan

ongehuichelde, waarachtig gemeente deelneming, hoe weinig vermoedde ik toen dezen dag dit jaar in Straat Sunda te zullen vieren. O konde ik u allen eens een oogenblik heden zien, of slechts toeroepen, moeder, vader, zusters en broeders, ik ben behouden over gekomen, en gezond, hoe zoudt en gij en ik gelukkig daarmede wezen, doch helaas, hiervan kan niets plaats vinden. Ik leef den geheelen dag om en bij u en verzekerd ben ik, dat misschien eenige traan om mij vergoten zal worden, die wreed genoeg was, u allen zulk een verdriet aan te doen. O weest overtuigd ik dezen dag alle mijne gedane geloften herhalen zal en u al het verdriet vergoeden zal, en deze belofte: si je le viole, anathème! (als ik die breek, vervloeking, @10) Karel vooral zal dezen dag wel eenigszints meer om mij denken, o ware hij slechts overtuigd, ik het eveneens om hem doe, meer en meer begin ik te gevoelen hoe dierbaar gij mij allen zijt, en hoeveel ik op mijn geweten heb, door alleen in den vreemde mijn geluk te gaan zoeken, God, hoop ik, zal mij daarin te goed nabij zijn, ik voor mij heb er de beste verwachting van.

Nog twee dagen moet het duren eer ik van u eenige tijding heb, de tijd begint mij nu lang te vallen nu het oogenblik zoo nabij is. Ik kan niet verder schrijven, tot vanmiddag, adieu.

16 Junij. Ik heb gisteren middag niet kunnen schrijven, van wegens de warmte. Niet dat wij het nu minder hebben, maar er is heden morgen iets voor mij vreemds gebeurd, wij waren heden morgen om 8 uur bij Anjer, waar wij canots met Indianen aan boord kregen, die ons allerhande Oost-Indische vruchten, vijgen, kokosnooten, pisang, enz. verkochten. Het was een vreemd gezicht voor mij, die blanken verlaten had, nu te komen in een land, waar zulk een ras van menschen is; morgen *denken* wij op de reede te liggen, als er tenminste een weinig bries komt. Van middag ga ik mijn boeltje weer inpakken, hetgeen eene aangename, doch tegelijk warme bezigheid zijn zal. Het schip met troepen, de Hercules, is wederom in onze nabijheid, wij hadden hen in geen dagen gezien. Wij zijn na rondom in land, aan bakboord hebben we de Zutphense eil., hetgeen in mij vele aangename en tegelijk weemoedige gedachten opwekt, want onwillekeurig zie ik Marie & Willem er, en herinner mij het treurige afscheid, ik van haar genomen heb. Aan stuurboord Java's Westkust, heerlijke bergen van boven tot onderen begroeid, achter ons het eiland *Dwars in de Weg*, voor ons twee kleine eil.: Brabandsch en Toppers Hoedje; van avond ankeren wij als kapt. een goede ankerplaats kan krijgen bij St Nicolaaspunt, en dan

sturen we morgen langs de Noordkust van Java naar Batavia, waar ik van u hooren zal. 's Nachts slaap ik niet van ongeduld, en deels ook niet van de warmte, hedenmorgen was ik reeds om 4 ure op dek, toen was het bij u negen uren 's avonds van den 15de, en hoogst waarschijnlijk werd er toen een glas wijn op mijn gezondheid gedronken, ten minste mijne ooren suisden geweldig. *Adieu.*

18 Junij. Viert gij allen thuis uw 26 jarigen trouwdag, ik wil hem hier op 4 mijl afstand van Batavia, ook niet vergeten. God geve u nog menige jaren tezamen te zijn, opdat ik u nog eens weer kan zien, hij doe u in liefde tezamen wonen, opdat Zijn zeegen op u allen neer mag dalen, want daar waar liefde woont gebiedt hij zijne Zegen. Ik denk heden veel aan den zilveren bruiloft, den laatsten dag dat wij allen tezamen op Soestdijk zaten te ontbijten. O mogt ik nog eens zulk een dag beleven, dan zou ik gelukkig zijn, en mijn dagelijksch gebed zou verhoord zijn. Ik heb heden mijn goed ingepakt, het gaat langzaam vooruit, wij sukkelen reeds 4 dagen in de straat, zeilen nu langs de N.kust van Java, hebben twee avonden reeds moeten ankeren, omdat de kapt. 's nachts door den droogten niet door durft blijven zeilen, eergisteren bij Poeloe Babie (Varkenseiland) en heden middag gaan wij bij het eiland genaamd de Groote Kombuis ten anker, tot grote vreugde van onze kapt. die tegenwoordig anders slecht gehumeurd is, omdat de boel zoo tegenloopt, ik echter verveel mij niets, aangezien het alles vreemd voor mij is, magnifiek land, stille zee, in kort een aangename reis. Overmorgenochtend hoop ik Goddank Uwe brieven te lezen. *Adieu.*

19 Junij. U het gevoel te beschrijven, dat ik hedenmiddag ten 3 ure had, bij het vallen van het anker, op de reede te Batavia, nu, geliefde achtergelatenen, dat kan ik niet, o bespaar mij de beschrijving daarvan, met alle de droevige herinneringen daarbij. Hoevelen heb ik er achter gelaten, die mij allen even dierbaar zijn, en hoevelen zal ik weêrzien. Morgenochtend is het debarqueren, ik hoop het niet al te warm zijn zal.

Gisteravond zijn wij ten anker gegaan bij het eiland Middelburg, tegen 4 ure, en daarna zijn wij passagiers met 4 matrozen en de stuurman naar wal geroeid, hebben daar in zee gebaad, en zijn tegen 7 ure weer aan boord gekomen. Reeds toen wij in het gezigt van de reede waren, kwamen er vrouwen (Tembangers) met leverancier aan boord, wel 4 of 5, en recommandeerden ons hôtels als anderzints, het is een vreemd gezigt voor mij; nu niets

dan zwarten te zien, hoewel ik moet zeggen, het ras mij wat de kleur aangaat *mede*, doch wat de taille aangaat *tegen* valt. Zij zijn allen zeer klein, evenals onze Hollandsche opgeschotene jongens van 18-17 jaar.

De Kommt. en de Kapt. zijn aan wal, zoodat ik het Kommando, als oudste officier, over de Troepen heb, morgenochtend keeren zij om 6 uur terug, met uwe brieven, u behoeft niet te denken ik hedennacht slapen zal.

Ziedaar hetgeen mij op reis is weervaren, wat ik aan wal ondervind zal ik in de eerste brief doen. Ik twijfel er niet aan dan of ge zult u snel eens vervelen bij het lezen hiervan, doch ik kon het niet aangenamer voorstellen als het geweest is, en heb trouw de waarheid gevolgd.

Epicrisis. ¹⁵⁾ Dat een dagboek een vervelend ding is om te lezen. Dat ik dikwijls tweemaal hetzelfde heb gezegd. Dat men op zee nooit kan zeggen, wanneer wij daar of daar zullen zijn, want dikwijls zult ge gelezen hebben, morgen hoop ik daar te zijn, dat nog wel een week duurde, enz.

Dat ik verzoek dit gebrabbel niet buiten broeders en zuster te laten lezen.

Adieu.

J.B. Dumont

- 1) *quadrille*: kaartspel voor 4 personen.
- 2) *bandonien*: luitachtig instrument dat met een plectrum wordt aangeslagen, te verg. met een mandoline.
- 3) *Landzientand uittrekken*: het verlangen land te zien, opgeven.
- 4) *500 NH brood*: een hoeveelheid scheepsbeschuit?
- 5) *oorlam*: uit het maleis: orang lama: een mens van de oude tijd, een bevaren matroos, een rantsoen jenever.
- 6) *longroom*: voorkajuit waar 's zondags kerkdienst gehouden werd.
- 7) *Trinidad*: eiland te O. van Brazilië.
- 8) *landziekig*: zoals een matroos zich op het land voelt, vgl. 'het land hebben', landerig zijn.
- 9) de zeelui zouden beter betaald moeten zijn.
- 10) *Zeldzaam*: een uitspanning of buitenplaats?

- 11) hier staat een kleine schets, hier vergroot.
(niet in deze tekst, @10)
- 12) *drieguldetje*: zie voorwoord.
- 13) zijn vader overleefde hem en stierf in 1892.
- 14) krabbeltje van een kameel, hier iets vergroot
(niet in deze tekst, @10)
- 15) *Epicrisis*: medische term: 'het geheel overziend'.